

Άρθρο σύνταξης Editorial

Η εκπαίδευση στην ψυχιατρική ειδικότητα στην Ελλάδα

Ψυχιατρική 2017, 28:15–18

Η μεταρρύθμιση και η ανάπτυξη των ψυχιατρικών υπηρεσιών, έχουν ανάγκη εκτός από οικονομικούς πόρους και εφειδρείες σε ειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό. Ο ρόλος των ψυχιάτρων σε αυτή τη διαδικασία και ειδικότερα στη μείωση των επιπτώσεων της ψυχικής νοσηρότητας είναι προφανής.

Οι ψυχίατροι καλούνται να έχουν έναν πολυδιάστατο ρόλο ως κλινικοί ιατροί, ως εμπειρογνώμονες σε περιβάλλον ομάδας πολλαπλών ειδικοτήτων και ως σύμβουλοι στην αναγνώριση των δημόσιων αναγκών σε θέματα ψυχικής υγείας, ως δάσκαλοι και καθοδηγητές φοιτητών και άλλων επαγγελματιών υγείας, ως ερευνητές προκειμένου να εμπλουτιστούν οι γνώσεις μας στο επιστημονικό πεδίο της Ψυχιατρικής ή ως ειδικοί δημόσιας υγείας στην ανάπτυξη του συστήματος των υπηρεσιών ψυχικής υγείας. Αυτός ο πολυσχιδής ρόλος επιβάλλει τη συνεχιζόμενη εκπαίδευση του σημερινού ψυχιάτρου αλλά πρωτίστως την ευρεία, ουσιαστική και ολοκληρωμένη εκπαίδευσή των στο αρχικό στάδιο της εξέλιξής τους, κατά τη διάρκεια της ειδίκευσης.¹

Η εκπαίδευση στην Ψυχιατρική όπως εξάλλου και σε όλες τις υπόλοιπες ιατρικές ειδικότητες έχει εξελιχθεί σημαντικά τις τελευταίες δεκαετίες τόσο ως προς το περιεχόμενο της εκπαίδευσης λόγω των επιστημονικών εξελίξεων στα πεδία της νευροβιολογίας, των γνωσιακών νευροεπιστημών, της γενετικής, της ψυχοφαρμακολογίας, της επιδημιολογίας και της ψυχιατρικής νοσολογίας, όσο και ως προς την ίδια την εκπαιδευτική διαδικασία. Η απλή μαθητεία δίπλα σε έναν έμπειρο κλινικό ιατρό, παρόλη τη σημασία που έχει για την κλινική εκπαίδευση των νέων ψυχιάτρων, δεν αρκεί πλέον για να καλύψει τις αυξημένες απαιτήσεις του σύγχρονου ρόλου των ψυχιάτρων, με συνέπεια τη δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων τα οποία καθορίζονται από την τοποθέτηση και επιδίωξη των ελάχιστων μεν, αλλά συγκεκριμένων εκπαιδευτικών στόχων.²

Η εξέλιξη αυτή, δημιούργησε την ανάγκη διεθνώς, για την ανάπτυξη οργανισμών προορισμένων στην επίτευξη των εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Αυτοί οι οργανισμοί έχουν διάφορα σχήματα σε όλο τον κόσμο. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση ο αρμόδιος εποπτεύων οργανισμός για τις ιατρικές ειδικότητες είναι η UEMS (European Union of Medical Specialities) και ειδικότερα για την ψυχιατρική ειδικότητα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Ψυχιατρικής (European Board of Psychiatry). Στις ΗΠΑ αντίστοιχα το Accreditation Council on Graduate Medical Education (ACGME) και το American Board of Psychiatry and Neurology, στο Ηνωμένο Βασίλειο το Royal College of Psychiatrists, στον Καναδά το Royal College of Physicians and Surgeons κ.ά.³

Στη χώρα μας, η συζήτηση για την ανάγκη αναμόρφωσης του θεσμικού πλαισίου για την ψυχιατρική εκπαίδευση έχει ξεκινήσει από τα μέσα περίπου της δεκαετίας του '90, με πρωτοβουλίες ειδικότερα της Ελληνικής Ψυχιατρικής Εταιρείας τόσο σε επίπεδο ευαισθητοποίησης και προβληματισμού των ψυχιάτρων και ανταπόκρισης στα αιτήματα των αρμοδίων κεντρικών οργάνων της πολιτείας όσο και ως προς τη θέσπιση πανελληνίων προγραμμάτων εκπαίδευσης για τους ειδικευόμενους ψυχιάτρους και προγραμμάτων συνεχιζόμενης εκπαίδευσης.⁴

Ποια είναι όμως η κατάσταση του εκπαιδευτικού χάρτη στη χώρα σήμερα, ποιοι θα ήταν οι στόχοι και πώς θα μπορούσαμε να προχωρήσουμε; Σε αυτά τα ερωτήματα θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε σε μια προσπάθεια που εγκαινιάζει η Ψυχιατρική Εταιρεία και το περιοδικό «Ψυχιατρική» με σειρά άρθρων επί του θέματος, ξεκινώντας από την παρουσίαση

μιας μελέτης συγκριτικής παρουσίασης της εκπαίδευσης στην ειδικότητα της Ψυχιατρικής ανάμεσα σε δύο διακριτές περιόδους (2000 και 2014) που θα δημοσιευθεί στο επόμενο τεύχος της «Ψυχιατρικής». Αυτές οι περίοδοι αποκτούν ιδιαίτερη σημασία καθώς η πρώτη μπορεί να θεωρηθεί αναδρομικά περισσότερο εύρωστη αλλά με απουσία στοχευμένων προτεραιοτήτων, ενώ η δεύτερη, στο μέσον της οικονομικής κρίσης διαγράφει ένα δύσκολο περιβάλλον με περιορισμένες δυνατότητες επιλογών.

Ήδη το 2000, είχαν διαπιστωθεί σημαντικά προβλήματα στην ψυχιατρική εκπαίδευση για την ειδικότητα στη χώρα μας εξαιτίας του αναχρονιστικού πλαισίου και του κατακερματισμού που παρουσίαζε. Όλοι οι τομείς στους οποίους αποτιμάται η εκπαίδευση (κλινική εμπειρία, θεωρητική και ψυχοθεραπευτική εκπαίδευση) παρουσίαζαν μεγάλες αποκλίσεις και περιορισμένες δυνατότητες σύγκλισης με τις ευρωπαϊκές προδιαγραφές υπό το υφιστάμενο πλαίσιο.^{5,6} Σημαντική εξαίρεση αποτελούσαν συγκεκριμένες πανεπιστημιακές κλινικές, με τον κύριο όγκο όμως των μελλοντικών ψυχιάτρων της χώρας να υπολείπεται σε εκπαιδευτικές παροχές. Δεκαπέντε χρόνια αργότερα και υπό το βάρος των συνεπειών της οικονομικής κρίσης, το θεσμικό πλαίσιο δεν έχει αλλάξει και η γενική κατάσταση φαίνεται να έχει επιδεινωθεί δραματικά. Παρόλ' αυτά, υπάρχουν θετικά στοιχεία που πρέπει να εκτιμηθούν, να ενισχυθούν και να αξιοποιηθούν προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι δυσμενείς επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης και να τεθούν υγιείς βάσεις για τη συνέχεια.

Σήμερα, περισσότερο από ποτέ, είναι αναγκαία η διαμόρφωση ενός εθνικού σχεδίου για την εκπαίδευση στην Ψυχιατρική και οι προσπάθειες βελτίωσης της νομοθεσίας για τις ιατρικές ειδικότητες στον βαθμό που αφορούν στην ψυχιατρική ειδικότητα, μπορούν να ωφεληθούν από τη διαθέσιμη τεκμηρίωση, την εκπεφρασμένη θέληση εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων για τη βελτίωση του εκπαιδευτικού πλαισίου καθώς και από τις επεξεργασμένες προτάσεις της Ελληνικής Ψυχιατρικής Εταιρείας.

Λέξεις ευρετηρίου: Ψυχιατρική ειδικότητα, εκπαίδευση, Ελλάς.

M. Μαργαρίτη

Επικ. Καθηγήτρια Ψυχιατρικής
Πανεπιστήμιο Αθηνών

B. Κονταξάκης

Ομ. Καθηγητής Ψυχιατρικής
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Δ. Πλουμπίδης

Ομ. Καθηγητής Ψυχιατρικής
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Βιβλιογραφία

1. European Union of Medical Specialities, Section of Psychiatry (7 October 2005), <http://www.uemspsiatry.org/section/reports/2005Oct-PsychiatristProfile.pdf> (accessed 11 Jan. 2017)
2. Mackey A, Tasman A. Psychiatric Residency Curriculum: Development and Evaluation in: *Teaching Psychiatry* (Putting theory into practice) eds Gask L, Coskun B, Baron D, Willey-Blackwell, 2011
3. Zisook S et al. Psychiatry residency training around the world. *Academic Psychiatry*, 2007, 31, 309–325, DOI: 10.1176/appi.ap.31.4.309
4. Margariti MM, Kontaxakis VP, Madianos M, Feretopoulos G, Kollias K, Paplos K et al. "Psychiatric Education: A Survey of Greek trainee Psychiatrists". *Med Educ* 2002, 36(7):622–625
5. Margariti MM, Kontaxakis VP, Kollias CT, Paplos C, Christodoulou GN. "Psychotherapy in post-graduate psychiatric training: Attitudes of residents". *Psychother Psychosomat* 2001, 70:112–114
6. Margariti MM, Kontaxakis VP, Christodoulou GN. Toward a European harmonization of psychiatric training. *Academic Psychiatry* 2002, 26(2):117–124 DOI: 10.1176/appi.ap.26.2.117